

Recenzja

E. SJÖGREN. 2001. **Distribution of Azorean bryophytes up to 1999, their island distribution and information on their presence elsewhere, including Madeira and the Canary Islands.** Boletim do Museu Municipal do Funchal (História Natural) Suplemento N° 7. 89 str., 6 ryc., 2 mapy. Miękką opr., format 23,0 × 16,2 cm. Editado pela Câmara Municipal do Funchal, Funchal-Madeira. Cena: nie podano. ISSN 0870-3876.

Azory są archipelagiem złożonym z dziewięciu dużych wysp leżących na Oceanie Atlantyckim około 1300 km na zachód od wybrzeży Portugalii, do której należą pod względem administracyjnym jako region autonomiczny. Wyspy są pochodzenia wulkanicznego i wznoszą się maksymalnie do wysokości 2351 m n.p.m. na wyspie Pico. Pod względem fitogeograficznym Azory zaliczane są do Makaronezji, prowincji obejmującej kilka rozproszonych na Atlantyku grup wysp (Azory, Wyspy Kanaryjskie, Madera, Wyspy Zielonego Przylądka) odznaczających się m.in. wysokim stopniem endemizmu i znaczną odrębnością florystyczną. Od najdawniejszych czasów ten pozostawał w orbicie zainteresowań botaników europejskich i jego flora należy do dobrze zbadanych. Pierwsze doniesienia na temat flory mszaków Azorów pochodzą z 1865 r. i były dziełem W. Mittena, a wszystkie najwcześniejsze doniesienia odnośnie do flory mchów tego archipelagu zostały podsumowane w 1910 r. przez A. Geheeba w słynnej *Bryologia atlantica*.

Autor niniejszego opracowania prowadził intensywne badania briologiczne na Azorach w latach 1967–1997 i już w 1978 r. opublikował obszernie opracowanie na temat mszaków archipelagu. Ponieważ ostatnie ćwierćwiecze przyniosło wiele nowych danych do brioflory tego obszaru, a krytyczne studia taksonomiczne wykazały, że wiele gatunków było błędnie podanych z Azorów, autor przygotował nowy katalog mszaków tych wysp.

Według obecnego stanu wiedzy na Azorach rośnie około 430 gatunków mchów, glewików i wątrobowców, z których 9 jest endemicznych dla tego archipelagu, zaś 18 jest endemitami Makaronezji. Sam wykaz jest skonstruowany bardzo prosto. Obejmuje on osobne spisy wątrobowców i glewików oraz mchów, ułożonych w porządku systematycznym. Dla gatunków stwierdzonych na Azorach w ostatnim ćwierćwieczu cytowana jest literatura, w której zostały one podane, a dla każdego gatunku wymienione są wyspy archipelagu na których występuje. Prócz tego można tu znaleźć informacje o ich występowaniu na innych wyspach Makaronezji oraz dane na temat globalnych zasięgów geograficznych. Przynajmniej jeden gatunek (*Cirriphyllum piliferum*) podany jest po raz pierwszy z Azorów i Makaronezji. W samym wykazie można znaleźć sporo niedokładności nomenklatorycznych dotyczących nazwisk autorów nazw taksonów, np. *Bryum pseudotriquetrum*, *Andoa berthelotiana*, *Thamnobryum alopecurum* czy *Pseudephemerum nitidum*. Wykaz zamykają 3 aneksy, w których wymienione są gatunki definitywnie wykreślone z flory mszaków Azorów (42), gatunki, których występowanie na tym obszarze jest wątpliwe (26) oraz gatunki endemiczne dla Azorów i całej Makaronezji. Podane są tu także taksony opisane z tego regionu i uważane początkowo za endemity, ale później stwierdzone w Europie (*Neckera intermedia*) lub uznane za tożsame z gatunkami wcześniej opisanymi z Europy lub Ameryki (np. *Plagiochila allorgei*).

Wykaz mszaków Azorów jest wartościowym przyczynkiem do literatury briologicznej i stanowi ważny etap w badaniach flory mszaków Makaronezji. Obszar ten jest wyjątkowo intensywnie eksplorowany przez badaczy europejskich i czasami briologom bezpośrednio niezaangażowanym w te badania trudno śledzić wszystkie zmiany w brioflorze. Stąd też cyklicznie publikowane katalogi bardzo ułatwiają zapoznanie się z jej aktualnym stanem. – RYSZARD OCHYRA, ul. Gołaśka 15/25, 30-619 Kraków, Polska.